

формування та виконання місцевих бюджетів, а також практики середньострокового фінансового планування на місцевому та регіональному рівні; розширення доступу органів місцевого самоврядування на ринок внутрішніх та зовнішніх запозичень. Законодавче врегулювання механізму запозичення, що здійснюється органами місцевого самоврядування.

Для удосконалення відносин та закріплення за різними рівнями органів управління певних функцій та відповідних їм фіскальних інструментів, вирішення проблем місцевих бюджетів в Україні науковою базою може стати теорія фіскального федералізму. В Україні необхідно розробити власні критерії застосування фіскального федералізму, що враховували б як досвід інших країн, так і потреби України виходячи з її особливостей.

Список літератури: 1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 р.: затверджена постановою КМУ від 21.07.2006 р. № 1001. 2. Концепція державної регіональної політики: Затверджена Указом Президента України від 25.05.2001 р. № 341/2001. 3. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів «круглого столу» / за ред. С. О. Білої. – К.: НІСД, 2011. – 88 с. 4. Економіка України на шляху від депресії до зростання: джерела, важелі, інструменти. / Я. А. Жаліло, Д. С. Покришка, Я. В. Белінська [та ін.] – К.: НІСД, 2010. – 96 с. 5. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин. – К.: Наукова думка, 2006. – 432 с.

Надійшла до редколегії 20. 10. 2012

УДК 336.14

Бюджетне фінансування державної стратегії регіонального розвитку / Грушицька Г. В. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012. – № 56(962). – С. 32–38. – Бібліогр.: 5 назв.

В статье раскрыты основные механизмы реализации государственной политики, которые направлены на обеспечение социально-экономического развития регионов. Выявлены основные причины неэффективности действующих механизмов решения проблем регионов.

Ключевые слова: регион, региональные стратегии, бюджетные программы

In article the basic mechanisms of realization of a state policy which are directed on maintenance of social and economic development of regions are opened. Principal causes of an inefficiency of operating mechanisms of the decision of problems of regions are revealed.

Keywords: region, state regulation, regional strategies, budget programs.

УДК 65.012.7

С. Б. ГУДКОВСЬКИЙ, ст. викладач, НТУ «ХПІ»,
Д. Я. ОСТАПЕНКО, студент, НТУ «ХПІ»

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: СУПЕРЕЧКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Стаття присвячена проблемам оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. Розглянуто сутність податку на доходи фізичних осіб, існуючі прогалини законодавчої бази. Надано пропозиції з удосконалення порядку розрахунку і сплати податку.

Ключові слова: податок, ставка податку, податкова пільга, загальний оподатковуваний дохід, незалежна професійна діяльність.

© С. Б. Гудковський, Д. Я. Остапенко, 2012

Вступ. Суттєва природа податку, що об'єднує економічні та правові його характеристики, зумовлює складну структуру податкових елементів та характер їх взаємодії. Кожен податок, який існує в певній державі повинен найкращим чином виконувати функції призначенні для задоволення потреб інституту держави і суспільства в цілому та створювати рівномірний податковий тиск за рахунок прямого визначення бази оподаткування. Результати процесу оподаткування дають можливість проаналізувати дієвість податкової системи держави та відображають реальний показник податкового навантаження на процеси діяльності СПД або доходи фізичних осіб.

Важливе значення при оподаткуванні доходів фізичних осіб, які працюють на підприємствах, займаються підприємницькою діяльністю або провадять незалежну професійну діяльність відіграє процес визначення бази оподаткування, до якої буде застосована відповідна ставка податку для нарахування та подальшої сплати податкового зобов'язання з податку податковими агентами та відповідальними особами.

Податок з доходів фізичних осіб в Україні має особливе значення для регіональних органів виконавчої влади, тому що понад 75 відсотків податкових надходжень, або 45 відсотків всіх доходів, які акумулюються в місцевих бюджетах становлять надходження від цього податку.

Прибутковий податок застосовується у всіх країнах світу. Вперше цей податок було введено в Великобританії в 1799 році як тимчасовий захід з метою фінансування військових потреб у війні проти Наполеона. В Україні майже до кінця 80-х років прибутковий податок із громадян стягувався за комбінованою шкалою, хоча офіційна ставка оподаткування визначалась як пропорційна (13 %), насправді існувала прогресивно-регресивна шкала оподаткування. Порядок оподаткування доходів фізичних осіб з 1 січня 2011 року регулюється IV розділом Податкового кодексу України (далі – ПКУ).

Структурні економічні перетворення в країні та процеси змін порядку оподаткування, зокрема, доходів фізичних осіб вирішують цілу низку проблемних питань в Україні щодо сталого забезпечення надходжень податку та зменшення податкового тиску на платників. Ці процеси, які відбуваються в державі надають суттєве полегшення в вирішенні питань оподаткування та спрощують порядок

застосування відповідних елементів податку для подальшого нарахування та сплати податкових зобов'язань. Але, зі зміною порядку оподаткування виникають нові питання та протиріччя в процесі оподаткування, зокрема, доходів фізичних осіб.

Аналіз основних досягнень і літератури. На думку багатьох науковців, які досліджують проблеми процесу справляння податку на доходи фізичних осіб, зміни в законодавстві обумовлюють в першу чергу фіскальну залежність з боку держави, а лише потім регулюючі властивості податку. Зокрема, за твердженням В.М. Суторміної, податок на доходи громадян виконує у фінансовій системі роль макроекономічного стабілізатора та мікроекономічного регулятора, що впливає на прибутковість господарювання та реальні доходи населення.

Теоретико-методологічні засади оподаткування доходів фізичних осіб розроблені в працях таких видатних вчених як А. Вагнер, Д. Кейнс, А. Лаффер, Д. Міль, Ф. Нітті, Д. Рікардо, А. Сміт, які відповідали фінансовим системам держав середньовіччя та відображали особливості їх державного устрою.

Більш пізні наукові розробки були зорієнтовані на відносно стабільні економічні системи розвинутих країн, характерними рисами яких є адаптованість до ринкового середовища, добре відпрацьована нормативно-правова база, високий рівень податкової культури. Тому, при високій науковій цінності, вони не відповідають реаліям оподаткування особистих доходів в пост-соціалістичних країнах.

Дослідженню проблем сучасної податкової системи в цілому, а також податкової політики в сфері оподаткування доходів фізичних осіб присвячені роботи вітчизняних вчених: О. Василика, В. Вишневського, М. Дем'яненка, С. Каламбет, П. Лайка, В. Мартиненка, А. Поддєрьогіна, В. Синчака, А. Соколовської, Л. Шаблістої, І. Чугунова, С. Юрія та інших.

Мета дослідження, постановка задачі. В сучасних умовах, коли надходження від оподаткування доходів фізичних осіб стають визначальним джерелом формування доходів місцевих бюджетів, малодослідженими залишилися проблемні питання що стосуються процесу оподаткування як доходів громадян, так і доходу, що отримують фізичні особи – підприємці від провадження господарської діяльності, враховуючи нещодавні перетворення у ПКУ. Щодо механізму оподаткування доходів фізичної особи – підприємця (далі – ФОП), то

тут також існує ряд протиріч та невизначеностей, котрі вимагають їх подальшого вирішення.

Однією з особливостей оподаткування доходів ФОП (на загальній системі) є необхідність нарахування авансових платежів які розраховуються підприємцем самостійно, але не менш як 100 відсотків річної суми податку з оподаткованого доходу за минулий рік, та сплачуються до бюджету в звітному періоді по 25 відсотків щокварталу (до 15 березня, до 15 травня, до 15 серпня і до 15 листопада). В наступному році за звітним податковим роком платником самостійно здійснюється остаточний розрахунок податку на доходи фізичних осіб, згідно з даними, зазначеними в річній податковій декларації, з урахуванням сплачених ним протягом року авансових платежів, на підставі документального підтвердження факту їх сплати. Але, у випадку зменшення суми отриманого доходу у поточному році за будь-який звітний квартал більше ніж на 20 відсотків у порівнянні з розрахованою сумою доходу у минулому році аналогічного періоду платник податку має право зменшити суму авансового платежу, що підлягає сплаті за податкові періоди поточного року, які не наступили, пропорційно зменшенню суми зазначеного доходу.

Проблема у тому, що зменшення суми отриманого доходу скоріш за все супроводжуватиметься зменшенням і обсягу витрат, пов'язаних з господарською діяльністю, а як наслідок розрахована база оподаткування – чистий оподатковуваний дохід – залишиться незмінною. Отже немає необхідності у зменшенні суми авансового платежу у звітних періодах поточного року, які не наступили, оскільки при проведенні остаточного розрахунку суми податкового зобов'язання в кінці звітного року, котру платнику необхідно буде сплатити до бюджету, результатом буде такий же обсяг податку, як і до заниження оподатковуваних доходів року (табл.).

Таблиця. Доходи отримані ФОП від здійснення підприємницької діяльності

Звітний період	2010 рік			2011 рік			2012 рік		
	Всього за рік		I кв	Всього за рік		I кв	Всього за рік		I кв
	План	Факт		План	Факт		План	Факт	
Доходи від господарської діяльності, тис грн.	–	190	60	190	160	47,5	160	–	40
Витрати пов'язані з господарською діяльністю, тис грн.	–	130	35	130	100	22,5	100	–	25
База оподаткування, тис грн.	–	60	25	60	60	25	60	–	15

За даними таблиці видно, що у I кварталі 2011 року спостерігається значне зменшення суми доходів платника податку, отриманих від провадження господарської діяльності ніж в аналогічному періоді 2010 року, відносний показник зменшення більше 20 відсотків: $(100\% - (47\,500,0 / 60\,000,0 \cdot 100\%)) = 20,8\%$

У такому випадку платник податку має право зменшити суму авансового платежу, що підлягає сплаті у наступний строк, пропорційно зменшенню суми зазначеного доходу. Але слід зазначити що зменшились також і витрати, пов'язані з господарською діяльністю, що як наслідок призвело до того, що розрахована база оподаткування – чистий оподатковуваний дохід – залишилася незмінною і становить 25 000,0 гривень. Отже немає необхідності у зменшенні суми авансового платежу у звітному році у період подальшої діяльності ФОП, оскільки при проведенні остаточного розрахунку суми податкового зобов'язання в кінці звітного року, котре платнику необхідно буде сплатити до бюджету, результатом буде такий же обсяг податку, як і в 2010 році, що підтверджує розрахунок, проведений за формулою (1).

$$\text{ПДФО} = (\text{Д}_{\text{ГД}} - \text{В}_{\text{ГД}}) \cdot \text{С}_{\text{П}}, \quad (1)$$

де ПДФО – податок на доходи фізичних осіб, грн.;

$\text{Д}_{\text{ГД}}$ – доходи отримані протягом календарного року від провадження господарської діяльності, грн.;

$\text{В}_{\text{ГД}}$ – документально підтверджені витрати, пов'язаними з господарською діяльністю, грн.;

$\text{С}_{\text{П}}$ – ставка податку, що використовується, %.

$$\text{ПДФО}_{2010} = (190\,000,0 - 130\,000,0) \cdot 15\% = 9\,000,0 \text{ гривень};$$

$$\text{ПДФО}_{2011} = (160\,000,0 - 100\,000,0) \cdot 15\% = 9\,000,0 \text{ гривень}.$$

У I кварталі 2012 року хоч і відбувається зменшення суми доходів, отриманих від провадження господарської діяльності, але відсоток відхилення не перевищує законодавчо встановлених 20 відсотків (доходи I кварталу 2011 року – 47 500,0 гривень, доходи I кварталу 2012 року – 40 000,0 гривень або 84,2 відсотка). Однак, якщо аналізувати базу оподаткування I кварталів 2011 та 2012 років, та проводити розрахунок суми відхилення податкового зобов'язання, можна зробити висновок, що у I кварталі звітного 2012 року платник сплатить

меншу ніж у 2011 році суму податку, за умови дотримання норм чинного законодавства:

$$\text{ПДФО}_{\text{I кв 2011}} = (47\,500,0 - 22\,500,0) \cdot 15\% = 3\,750,0 \text{ гривень};$$

$$\text{ПДФО}_{\text{I кв 2012}} = (40\,000,0 - 25\,000,0) \cdot 15\% = 2\,250,0 \text{ гривень}.$$

Висновки. З викладеного матеріалу можливо зробити висновок, що найправильнішим та найраціональнішим приводом для зменшення розміру авансових платежів з ПДФО протягом року, на нашу думку, слід вважати значне зменшення бази оподаткування у звітному кварталі поточного року в порівнянні з базою оподаткування за аналогічний квартал минулого року. В разі застосування запропонованого методу ФОП мав би цілком справедливий привід для зменшення суми авансових платежів у майбутніх періодах, а при проведенні остаточного розрахунку сума ПДФО, яка підлягала би до сплати або поверненню платнику, була б незначною.

Список літератури: 1. Андросова О.Ф., Шляхи удосконалення обліку та аудиту податку доходу з фізичних осіб / О.Ф. Андросова, Ю. Є. Аскерова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 11. 2. Мулик Т.О., Фаюра Н.Д., та ін.. «Податкова система» навч. пос. – Вінниця, – 2008. 3. Швабій К., Вісник податкової служби України. – 2010. – №6 4. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

Надійшла до редколегії 12.11.2012

УДК 65.012.7

Податок на доходи фізичних осіб в Україні: суперечки та перспективи / Гудковський С. Б., Остапенко Д. Я. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012. – № 56(962). – С. 38–43. – Бібліогр.: 4 назви.

Стаття посвячена проблемам налогообложения доходов физических лиц в Украине. Рассмотрена сущность налога на доходы физических лиц, существующие недочеты законодательной базы. Предоставлены предложения усовершенствования порядка расчета и уплаты налога.

Ключевые слова: налог, ставка налога, налоговая льгота, общий налогооблагаемый доход, независимая профессиональная деятельность.

This article is devoted to the problems of personal income taxation in Ukraine. The essence of the tax on personal income, existing gaps in legislation. The proposals to improve the calculation and payment of tax.

Keywords: tax, tax rate, tax relief, total taxable income, independent professional activity.

УДК 330.322:338.47

Т. В. ДАВИДОВА, здобувачУКРДАЗТ, старший викладач, МАУП, Харків **АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ**

В роботі проаналізовано техніко-економічний стан та функціонування залізничного транспорту, як конкурентоспроможної галузі. Розглянуті перспективні напрямки інвестування залізничного транспорту. Визначені пріоритетні напрямки вкладання інвестиційних ресурсів для подальшого розвитку залізничної галузі.

© Т. В. Давидова, 2012